

REPUBLIKA SRBIJA
GRAD NOVI PAZAR
Gradska uprava za izvorne i poverene poslo

STRATEGIJA I AKCIONI PLAN

**Za poboljšanje položaja
Romske populacije u Novom Pazaru
2013-2017**

Novi Pazar
jun 2013.godine.

Na osnovu člana 46.stav 9. Zakona o lokalnoj samoupravi ("Službeni glasnik RS", broj 129/07), člana 59. Statuta grada Novog Pazara ("Službeni list opštine Novi Pazar" br.14/08 I " Službeni list grada Novog Pazara br.07/09") I člana 67. Poslovnika gradskog veća grada Novog Pazara(Službeni list grada Novog Pazara" br.15/08 , 3/11 I 5/11) Gradsko veće grada Novog Pazara, donelo je

REŠENJE

O OBRAZOVANJU RADNE GRUPE ZA IZRADU NACRTA AKCIONOG PLANA ZA POBOLJŠANJE USLOVA ŽIVOTA ROMA U GRADU NOVOM PAZARU

Obrazuje se Radna grupa za izradu nacrtu Akcionog plana za poboljšanje položaja uslova života Roma u gradu Novom Pazaru:

1. Adnan Dizdarević, dir.Centra za socijalni rad Novi Pazar.
2. Zora Mijaljević , Odeljenje za urbanizam i izgradnju
3. Elmaz Omerović , Koordinator za Romska pitanja – Odeljenje društvenih delatnosti
4. Semiha Kačar –Sandžački odbor za ljudska prava
5. Slađana Novosel – Novinar
6. Ismet Suljević , MHD "Merhamet –Sandžak "
7. Ljiljana Kostić , Crverni krst
8. Džanko Suljević , predstavnik domaćih Roma
9. Mefail Đukatani , predstavnik IR Roma
10. Elvira Bilalović , - zdravstveni medijator
11. Asmira Čivić , OSCE
12. Nafija Fetahović , Nacionalna služba za zapošljavanje

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja , a objaviće se u "Sl.listu grad Novog Pazara "

GRADSKO VEĆE GRADA NOVOG PAZARA

Broj:020-4/13

U Novom Pazaru 11.02.2013god.

Gradonačelnik
Dr. Meho Mahmutović

**Na prvom sastanku komisije Elmaz Omerović je izabran za koordinatora komisije .
Komisija je radila plan uz podršku OSCE –a čiji je glavni consultant bio Zdravko Janušević
Izvršni director NVO "Bjelopoljski demokratski centar" , Bijelo Polje , Crna Gora.**

Komisija je završila rad na ovom planu 03.05.2013 godine i uputila plan na proceduru usvajanja .

Sadržaj

Uvod.....	4
I Osnovne informacije o Novom Pazaru.....	6
III Struktura stanovanja.....	6
IV Ciljevi i principi Strategije.....	10
V pravni okvir.....	11
Razlozi za donošenje LPA.....	14
VI Situaciona analiza.....	14
VII Oblasti primjene Lokalnog akcionog plana.....	16
1. Pravni status	16
2. Obrazovanje.....	17
3. Zapošljavanje i prava iz radnog odnosa.....	21
4. Stanovanje.....	23
5. Zdravlje i zdravstvena zaštita.....	24
6. Socijalna i dečija zaštita.....	26
7. Informisanje, sport i kultura.....	28
8. Nasilje u porodici i nasilje nad ženama.....	28
VIII OBLASTI PRIME LOKALNOG AKCIONOG PLANA.....	30
AKCIONI PLAN.....	31
IX Nosioi Aktivnosti.....	41
X Monitoring i evaluacija realizacije.....	41

Akcioni plan za poboljšanje položaja Romske populacije u Gradu Novom Pazaru za period 2013-2017 godine

I Uvod

Lokalni plan akcije za integraciju Roma u Gradu Novom Pazaru za period 2013-2017 predstavlja lokalni strateški dokument koji ima za cilj da doprinese unapređenju položaja romskog stanovništva u ovom Gradu, te ostvarivanju i zaštiti njihovih ljudskih prava. Ovaj dokument predstavlja lokalnu platformu politike prema svim važnim pitanjima koja su od značaja za suštinsku i održivu integraciju romske zajednice u javni život i razvoj Grada.

Strateški cilj koji se postavlja ovim dokumentom jeste poboljšanje i unapređenje položaja Roma u našem Gradu, što treba da dovede do smanjenja razlika koje postoje između njihovog položaja i položaja ostalog stanovništva, tj. da se suštinski i kvalitativno poboljša sveukupan društveni, kulturni, socio-ekonomski i svaki drugi položaj ove grupe građana u Novom Pazaru.

Lokalni plan akcije za integraciju Roma (u daljem tekstu: LAP) obuhvata period od 5 godina i predstavlja rezultat zajedničkog rada lokalne samouprave u Novom Pazaru, tima Misije OEBS-a u Srbiji i predstavnika civilnog društva koji su bili uključeni u prikupljanje relevantnih informacija i pripremu nacrtu LAP-a. Plan sadrži skup prioriteta i sistemskih mera koje je potrebno implementirati kako bi se postigla integracija Roma u oblastima pravnog, ekonomsko-socijalnog, zdravstvenog, obrazovnog, urbanističkog, komunalnog, kulturno-informativnog i sportskog života; nosioce, rokove i potrebna sredstva kao i set instrumenata za praćenje i procenu uticaja preduzetih mera. Gradska uprava i njeni predstavnici su aktivno podržavali izradu ovog dokumenta, kroz konsultacije i participativno istraživanje potreba zajednice. Podrškom kreiranju ovog plana akcije i njegovim usvajanjem, Lokalna samouprava je iskazala spremnost da posvećeno i strateški radi na poboljšanju položaja Roma i njihovom aktivnom uključivanju u lokalnu sredinu.

U izradi LAP-a korišćeni su svi raspoloživi dokumenti, strategije i važeća zakonska rešenja, koji na direktan ili indirektan način uređuju pitanja od važnosti za integraciju romske zajednice na lokalnom nivou. Osim toga, sprovedeno je i ispitivanje potreba sa ciljem da se omogući jasno i precizno sagledavanje statusa Roma na teritoriji Grada, kao i da se dobije odgovor na pitanje u kojoj meri je romsko stanovništvo integrisano u lokalnu sredinu, a koje aktivnosti je potrebno sprovesti kako bi se obezbijedilo poboljšanje stanja u datoj oblasti. svrhu prikupljanja informacija i relevantnih podataka, organizovani su odlasci u naselja i obavljeni razgovori sa predstavnicima romske zajednice, informativni sastanci sa predstavnicima institucija koje deluju u oblasti socijalne inkluzije

Za razliku od drugih manjinskih naroda i nacionalnih zajednica koji su uključeni u savremene tokove društva, Romi su najugroženija i najmarginalizovanija manjinska zajednica u Srbiji, niska ekonomska moć, nizak stepen obrazovanja, veoma mali broj zaposlenih, neadekvatni stambeni uslovi, socijalna neprihvaćenost u reslovima etničkih stereotipa i predrasuda, specifičan način življenja i druge karakteristike, samo su neki od uzroka njihovog teškog položaja u društvu.

Do sada preduzete mjere i aktivnosti u cilju unapređenja položaja Roma rezultirale su veoma značajnim i vidnim, ali ne i posve dovoljnim, pozitivnim promenama. Realizacija ovog Akcionog plana ima za cilj da doprinese poboljšanju kvaliteta i uslova života Roma koji žive na teritoriji Novog Pazara i da podstakne njihovu integraciju u

lokalnu zajednicu. Osim toga, ovakav plan akcije može biti od koristi za bolje planiranje budžeta i pribavljanje nedostajućih sredstava za potrebe realizacije inkluzivnih programa i planova, ali i za bolju pripremljenost Grada za privlačenje i korišćenje kohezivnih fondova Evropske unije. U konačnom, kao instrument socijalne inkluzije, ovaj Akcioni plan teži da doprinese većoj solidarnosti i razumievanju većinske populacije prema stanovništvu romske populacije, bez koje nema suštinske integracije ove marginalizovane zajednice.

II Osnovne informacije o Novom Pazaru

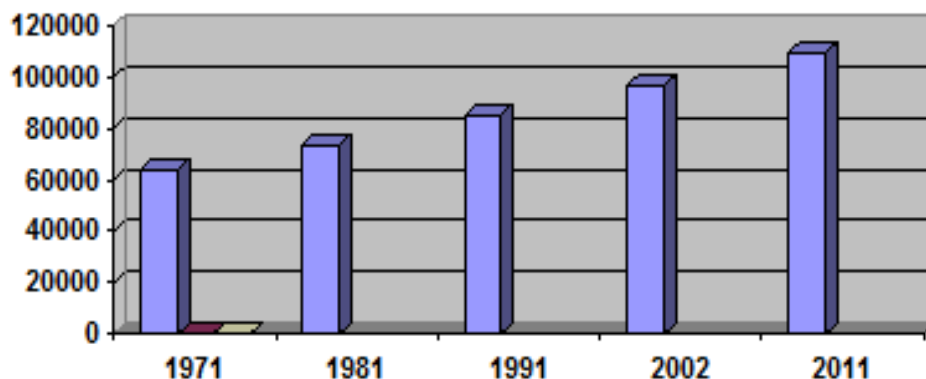
Novi Pazar se nalazi u jugozapadnom delu Srbije, na nadmorskoj visini od 496 metara. Ukupna površina opštine Novi Pazar iznosi 742 km².

Prema popisu iz 2011. godine, Novi Pazar ima 109.327 stanovnika. Stanovništvo čine Bošnjaci (oko 80%), zatim Srbi (oko 15 %), zatim manji broj Albanaca 0.25%, Crnogoraca 0,30, desetak drugih nacionalnosti sa oko 1.8%. Prema podacima Crvenog krsta i nevladinih organizacija, nekoliko desetina stanovnika čine raseljeni sa Kosova, izbeglice iz Makedonije, BiH i Hrvatske. Prema nezvaničnim podacima, Novi Pazar broji preko 120.000 stanovnika.

Po poslednjem zvaničnom popisu stanovništva iz 2011. godine grad Novi Pazar je brojao ukupno 23.584 domaćinstava (2002. godine 20.956 sa prosečno 4,1 članom). U odnosu na prethodni popis sproveden 2002. godine, broj domaćinstava je veći za 8%. Broj članova po domaćinstvu sada iznosi 4,6. Republički zavod za statistiku nije obradio sve podatke, te će u daljem tekstu biti korišćeni i podaci iz 2002. godine.

III STRUKTURA STANOVNIŠTVA

Prema zvaničnim podacima, u poslednjih četrdeset godina evidentan je porast broja stanovnika. Obzirom da Novi Pazar predstavlja kulturni, obrazovni, privredni centar regije, značajniji je mehanički priliv stanovništva (imigracija), od broja stanovnika koji se iselio. Istovremeno, iako u mnogome manji nego ranije, prirodni priraštaj je takođe značajan. Sljedeća tabela pokazuje rast stanovnika u poslednjih četrdeset godina.

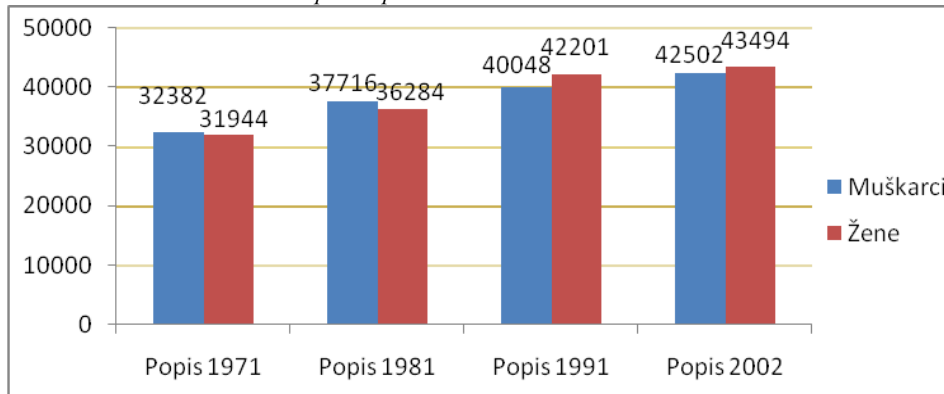
Etnička struktura

Podaci sa popisa iz 2011. godine još uvek nisu objavljeni te se kao i u drugim strukturama služimo uglavnom podacima sa ranijih popisa koje je objavio Republički zavod za statistiku. Grad Novi Pazar sada ima oko 110.000 stanovnika, od čega Bošnjaci čine preko 80%, a oko 20% stanovništva čini desetak drugih nacionalnosti.

Polna struktura

Prema polnoj strukturi, iako je gotovo uvek bio ujednačen broj muškaraca i žena, u 1971, 1981 i 1991. godini, muškarci su neznatno prednjačili. Popisom iz 2002. godine, više je registrovano ženskog (50,5%) od muškog stanovništva (49,5%).

Tabela – struktura stanovništva prema polu

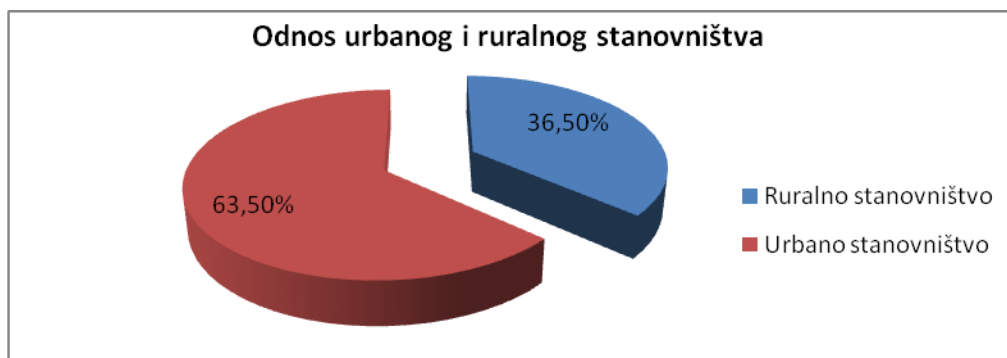
Starosna struktura stanovništva

Kontigent mladog stanovništva, mlađeg od 19 godina, u opštini Novi Pazar je od 1971. godine pa do 2002. godine, zebilježio pad od 5,9%. Sa druge strane povećao se udeo starosne grupe preko 60 godina, sa 7,9% 1971. godine, na 13,7% u ukupnoj populaciji opštine 2002. godine. Ovaj podatak jasno ukazuje na demografsko starenje populacije u Novom Pazaru. Jedan od glavnih uzroka ovakvog stanja je pad nataliteta. Na drugoj strani, zahvaljujući boljim uslovima i kvalitetetnijem životu, povećana je dugovječnost. Tako naprimjer, 1971. godine u Novom Pazaru bilo je svega 840 lica starijih od 75 godina, a 2002. godine blizu dvije hiljade.

Odnos urbanog i ruralnog stanovništva

- U 2011. godini, ruralno stanovništvo čini 36,5% od ukupnog broja popisanog stanovništva.

Seoske sredine prati depopulacija - nestanak biološkog obnavljanja, zbog migracija stanovništva prema urbanim i drugim područjima atraktivnim za život i rad, kao i zbog ekonomskih razloga.

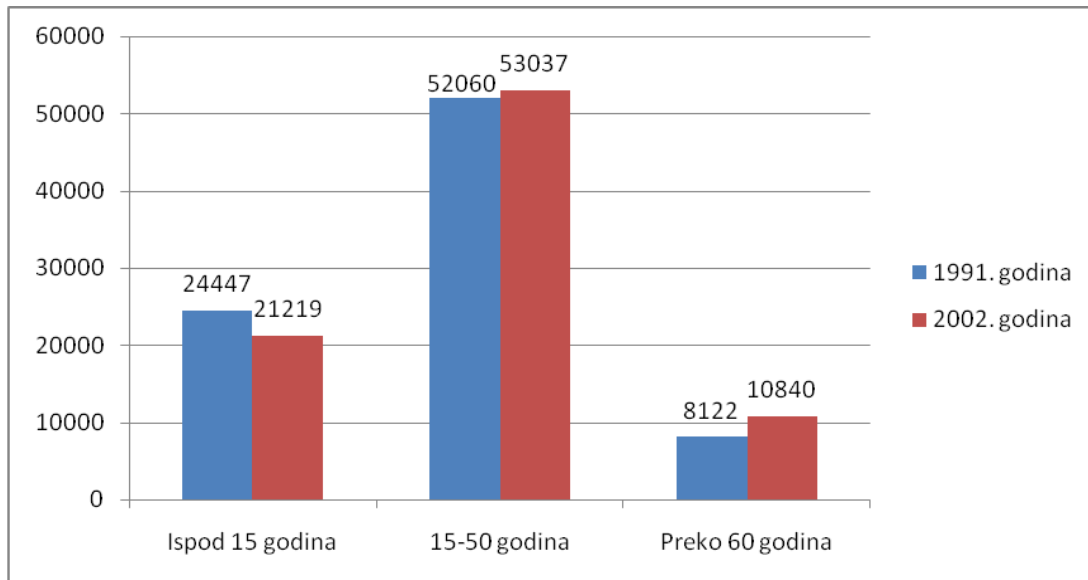

Osnovni kontigent stanovništva

Maloletno stanovništvo, koje pripada kategoriji izdržavanog stanovništva (do 15 godina) pokazuje tendenciju neznatnog opadanja u periodu 1991 – 2002. godina. Apsolutni i relevantni udeo radno sposobnog stanovništva (preko 15 godina) se u posmatranom periodu povećava, pa u 2002. godini radno sposobno stanovništvo čini više od 63% od ukupnog stanovništva.

Radno sposobno i fertilno stanovništvo beleži porast u desetogodišnjem periodu, tako da

radno sposobno žensko stanovništvo u 2002. godini čini skoro 50% od ukupno raspoloživog kontigenta radne snage.

Obrazovna struktura

Gledajući obrazovnu strukturu stanovništva koje je starije od 15 godina, najveći je broj onih koji imaju osnovno i srednje obrazovanje. Nije zanemarljiva činjenica i da postoji znatan broj stanovnika bez ikakve školske spremne – 8,8% kao i 9,8% onih koji su pohađali, ali nisu završili osnovnu školu. Važno je istaći i podatak da među stanovništvom bez školske spremne 71,4% čine žene.

Interesantna je činjenica da je u opštini Novi Pazar veći broj visoko obrazovanih stanovnika u odnosu na stanovništvo koje je pohađalo neku od viših škola (za oko 500). U oba slučaja, muškarci prednjače, skoro u istoj razmeri, u odnosu na žene.

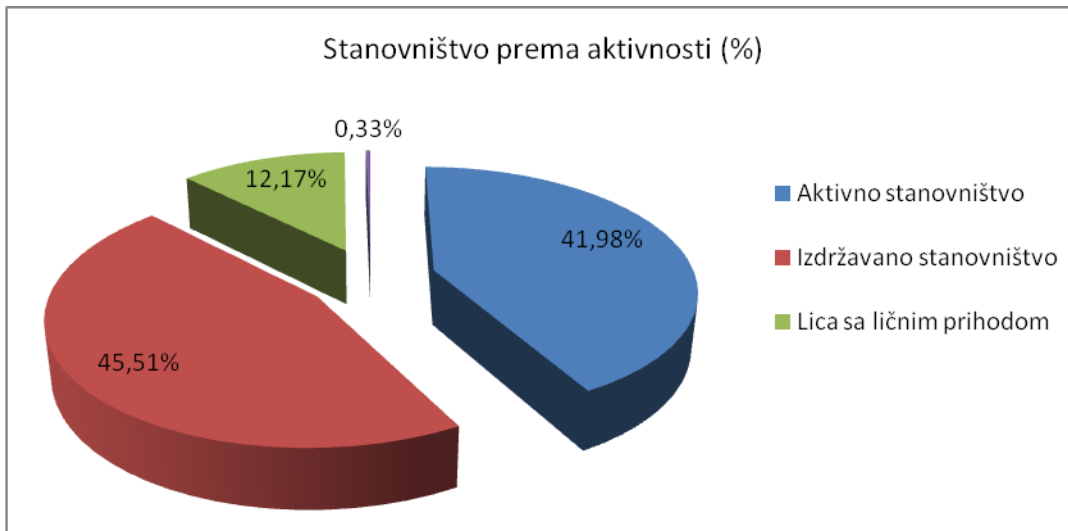
	Bez školske spremne	1-3 razr. osnovne škole	4-7 razred osnovne škole	Osnovno obrazovanje	Srednje obrazovanje	Više obrazovanje	Visoko obrazovanje	Nepoznato
Ukupno	5681	692	5667	23 595	22 584	1 731	2 231	2 596
Muško	1 627	26	2 137	11 012	12 604	1 054	1 410	1 432
Žensko	4 054	432	3 530	12 583	9 980	677	821	1 164

Stanovništvo prema aktivnosti, po popisu 2002

Što se tiče pitanja aktivnosti stanovništva, aktivno stanovništvo čini blizu 42% ukupnog stanovništva opštine, odnosno 55,7% stanovništva starijeg od 15 godina. Od tog broja 66,4% je stanovništvo koje obavlja neki vid zanimanja. Sa druge strane izdržavano stanovništvo učestvuje u ukupnoj populaciji opštine sa 45,5%.

Aktivno stanovništvo	Lica sa ličnim	Izdržavano	Na boravku u
----------------------	----------------	------------	--------------

Ukupno	Obavlja zanimanje	prihodom	stanovništvo	inostranstvo do 1 god.
36.101	23.987	10.466	39.141	288

IV CILJEVI I PRINCIPI STRATEGIJE

Generalno gledano glavni cilj koji je obuhvaćen ovim dokumentom, a usmeren je na poboljšanje i unapređenje položaja RAE populacije u Novom Pazaru, što treba da dovede do smanjenja jako vidljivih razlika između njihovog položaja, i učešća u društvenim procesima, i položaja ostalog stanovništva koje egzistira na području Novog Pazara. Uzimajući u obzir tu činjenicu, te veoma kvalitetan zakonodavan okvir zagarantovanih ljudskih i manjinskih prava u Republici Srbiji, glavni cilj ove Strategije se može definisati i kao stvaranje optimalnih uslova za primenu i primena osnovnih ljudskih i manjinskih prava u odnosu na RAE populaciju, što bi dovelo do kvalitetnijeg položaja pripadnika RAE populacije u Novom Pazaru, a sve kroz veće učešće u procesu donošenja odluka i učešće u stvaranju boljeg ekonomskog ambijenta koje bi dovele do smanjenja socio-ekonomskih razlika koje su jako vidljive između pripadnika RAE populacije i ostalog stanovništva u Gradu Novi Pazar.

Kroz ove principe će se omogućiti kvalitetnija integracija RAE zajednice u društvene tokove Republike Srbije, što će biti veoma dugotrajan i složen proces koji zahteva velike napore i učešće svih društvenih struktura u kreiranju kako normativnih, institucionalnih tako i socio-ekonomskih postulata koji su u skladu sa demokratskim i Evropskim vrednostima.

Integracija RAE populacije uključuje i uspostavljanje novih društveno-kulturoloških odnosa prema romskoj zajednici, koji se ogledaju u sjedinjavanju sa većinskim stanovništvom koje podrazumevaju i zahtevaju eliminisanje tradicionalnih predrasuda i stereotipa karakterističnih za odnos prema ovoj populaciji. Ova Strategija je osmišljena da počiva na sledećim fundamentalnim principima, inače razvijenim u praksi zaštite ljudskih i manjinskih prava, posebno ugroženih, isključenih i marginalizovanih grupa i populacija:

- princip jednakosti, odnosno jednakih mogućnosti i nediskriminacije;
- princip integracije bez asimilacije
 - princip afirmativne ili pozitivne akcije;
 - princip poštovanja, priznavanja i promocije različitosti;
 - princip rodne ravnopravnosti;

- princip pomoć i samopomoći ugroženim građanima i grupama u nepovoljnom socijalnom položaju;
- princip uzajamnog partnerstva lokalnih vlasti, međunarodnih organizacija, civilnog društva i Roma i Egipćana, odnosno participacije romskih i egipćanskih organizacija u izradi i primeni Strategije;
- princip socijalne solidarnosti ili miroljubive koegzistencije manjine i većine;
- princip podeljene odgovornosti glavnih aktera izrade i primene Strategije.

Svi ovi gore pobrojani principi su međusobno povezani, iz čega proizilazi da se ciljevi i zadaci ove Strategije mogu ostvariti samo njihovom integralnom primenom. To je potpuno jasna i realna činjenica s obzirom na de facto stanje RAE populacije u Novom Pazaru i nužnost preduzimanja urgentnih i efektivnih mera u cilju saniranja takvog stanja i stvaranja dugoročnih uslova da Romi i Egipćani počnu ostvarivati osnovna ljudska i manjinska prava, kao i svi ostali građani Grada Novog Pazara

V PRAVNI OKVIR

Lokalni akcioni plan za unapređenje položaja Romske zajednice u gradu Novom Pazaru 2011-2015 je dokument koji izražava dugoročna opredeljenja lokalne samouprave da poboljša uslove života i mogućnosti za integraciju i socijalizaciju Romske nacionalne manjine u lokalnu zajednicu. Strategija i Lokalni akcioni plan su zasnovani na sveobuhvatnoj analizi situacije relevantne za unapređenje Roma i usmerene na sve osobe Romske nacionalnosti u gradu Novom Pazaru koje su bile izložene prisilnim migracijama i egzistencijalnim poteškoćama, kao i Rome koji pripadaju domicilnom stanovništvu a borave ili prebivaju na teritoriji grada Novog Pazara.

Lokalni plan akcije za unapređenje položaja Roma u Novom Pazaru se donosi na period od 5 godina, sa detaljnom razradom aktivnosti za 2013-2017 godine.

Proces izrade Lokalnog akcionog plana zasnivao se na interaktivnom pristupu čije su osnovne metodološke karakteristike da je:

- lokalni – sproveden je u lokalnoj zajednici i uvažava lokalne specifičnosti;
- participativan – uključio je različite bitne aktere procesa društveno organizovane podrške Romske zajednici na području grada Novog Pazara.
- utemeljen na realnim okolnostima, raspoloživim resursima i potrebama unapređenja položaja Romske zajednice
- prilagođen situaciji u lokalnoj zajednici, akterima i pozitivnoj promeni kojoj se teži,
- koristi savremene metode planiranja i analize svih važnih elemenata potrebnih za donošenja odluka,
- podstiče odgovoran odnos različitih društvenih aktera u lokalnoj zajednici.

Opšti cilj Lokalnog akcionog plana za unapređenje položaja je: Poboľšan socijalno-materijalni položaj Roma u gradu Novom Pazaru putem sistematskih i održivih programa za unapređenje njihove integracije socijalizacije u lokalnu zajednicu.

Međunarodni pravni okvir

Država ima obavezu da prizna svako ljudsko biće kao pravni subjekat što je definisano brojnim međunarodnim dokumentima koje je Srbija ratifikovala, kao što su Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima i dr. Međunarodni pravni okvir čine *Okvirna konvencija o zaštiti manjina*, *Evropska povelja o regionalnim ili manjinskim jezicima* i *Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda*.

Domaći pravni okvir

Država ima obavezu da prizna svako ljudsko biće kao pravni subjekat, što je formulisano u Ustavu Republike Srbije (član 37).

- Nacionalni strateški dokumenti od značaja za pitanja Roma su
Nacionalna strategija za poboljšanje položaja Roma dekada Roma 2005-2015
- Strategija za smanjenje siromaštva (2003.);
 - Strategija upravljanja migracija u Republici Srbiji (2009.);
 - Nacionalna strategija za rešavanje pitanja izbeglih i interno raseljenih lica 2011. – 2014. godine (revizija iz marta 2011. godine);
 - Strategija reintegracije povratnika po sporazumu o readmisiji (2009.);
 - Nacionalna strategija održivog razvoja (2008.);
 - Nacionalna strategija privrednog razvoja Republike Srbije 2006-2012.;
 - Nacionalna strategija zapošljavanja 2011-2020.;
 - Strategija regionalnog razvoja 2007-2012.;
 - Strategija razvoja socijalne zaštite;
 - Nacionalni plan akcije za decu.

Pravni propisi Republike Srbije

Zakon o socijalnoj zaštiti

Zakon o zdravstvenoj zaštiti

Zakon o državljanstvu

Zakon o boravištu i prebivalištu

Zakon o ličnoj karti

Zakon matičnim knjigama

Zakon o vanpraničnom postupku

Zakon o izbeglicama

Zakon o upravljanju migracijama

Lokalna strateška dokumenta značajna za unapređenje položaja izbeglih, interno raseljenih lica i povratnika u gradu Novom Pazaru su:

- Strateški plan održivog razvoja Grada Novog Pazara za period 2008 - 2012. godine;
- Lokalni plan akcije za decu 2008-2013 – Novi Pazar po meri dece;
- Strategija socijalne zaštite;
- Lokalni plan akcije zapošljavanja;
- Lokalni akcioni plan za razvoj omladinskog preduzetništva;
- Strategija za mlade;
- Strategija za Rome;

Veliki broj Roma se suočava sa ozbiljnim preprekama u uživanju njihovih prava da budu priznati pred zakonom i da poseduju dokumenta. Bez ličnih dokumenata, oni su pravno

nevidljivi i sprečeni da ostvare elementarna ljudska prava, kao što su pravo na zdravstvenu zaštitu, socijalno staranje, obrazovanje, rad i ostala prava.

Razlozi za donošenje Lokalnog akcionog plana integracije Roma

Grad Novi Pazar preduzima značajne aktivnosti na planu integracije Roma. Nadležni organi aktivno učestvuje u rešavanju stambenih potreba ove zajednice, kreiranju i realizaciji programa zapošljavanja u saradnji sa Nacionalnom službom zapošljavanja, kao i poboljšanju njihovog materijalnog položaja, uglavnom kroz programe jednokratne pomoći i pomoći u vidu obezbeđivanja drva za ogrev i pomoć u kupovini hrane i namirnica. Osim toga, lokalna samouprava aktivno saraduje sa predstavnicima romske zajednice, institucijama obrazovnog sistema, socijalne i zdravstvene zaštite, međunarodnim i nevladinim organizacijama koje se bave zaštitom prava ove populacije.

I pored preduzetih mjera, položaj Roma na lokalnom nivou i dalje karakterišu sledeći parametri:

- visoka stopa nezaposlenosti;
- niska obrazovna postignuća;
- slabo imovno stanje koje se odražava na kvalitet života i zdravstveno stanje;
- prisustvo stereotipa, društvena izolovanost i marginalizacija;
- nedovoljno učešće u socijalnom i kulturnom životu zajednice;
- nedovoljna saradnja unutar same romske zajednice;
- nepoznavanje nadležnosti lokalne samouprave i načina učešća u vršenju lokalnih poslova;

Osim toga, partnerstvo između lokalne samouprave, institucijai nevladinog sektora još uvek nije razvijeno u dovoljnoj meri. Koordinacija između lokalne uprave i sektorskih institucija uglavnom nije institucionalizovana i najčešće se svodi na razmenu informacija i izvještaja o radu. Ove činjenice su opredelile donošenje LAP-a, čiji specifični ciljevi su usmereni na stvaranje uslova za kvalitetnu i pristupačnu zdravstvenu i socijalnu zaštitu, kvalitetno i dostupno obrazovanje, ostvarivanje prava na rad, kao i veće uključivanje Roma u procese donošenja odluka na lokalnom nivou i očuvanje njihovih kulturnih posebnosti.

VI.SITUACIONA ANALIZA

1. Broj i struktura porodice

Prema anketama koje su sprovedene, na teritoriji Novog Pazara je evidentirano 504 stanovnika romske populacije, što čini 0,42 % od ukupnog broja stanovnika . Od ovog broja, 327 je domicilnih i 177 interno raseljenih lica.Pripadnici romske nacionalnosti žive u sledećim naseljima:

-Naselje Blaževo

Ovo naselje se nalazi na starom putu Novi Pazar-Raška i podeljeno je u dva dela

1.Naselje za interno naseljena lica sa Kosova u kome živi 35 porodica sa ukupno 177stanovnika,

2.Naselje starosedelaca iznad puta u Blaževu u kome živi 38 porodica pripadnika romske populacije.

U ovom naselju ima još 61 kuća od tvrdog materijala koje su zatvorene , jer se članovi tih domaćinstva nalaze u inostranstvu po izjavama komšija i nisu mogli biti popisani prilikom popisa.

-Naselje Veseli Breg , je naselje u kom žive domaći Romi i ima 23 porodice.

-Naselje Dojeviće je takođe podeljeno na dva dela i to staro naselje Dojeviće ispod puta gde živi 15 porodica domaćih Roma, bez struje, vode, kanalizacije u improvizovanim kućama od lošeg materijala, bez uslova za normalan život.

Naselje Dojeviće iznad puta za Sjenicu u kome žive domaći Romi koji su se vratili iz inostranstva, lepo situirani i 11 velikih, prostranih kuća od čvrstog materijala.

Velikom broju izbeglih i raseljenih lica najosnovniji problem čini ostvarivanje prava na lična dokumenta (državljanstvo i prebivalište) u Republici Srbiji i to zbog administrativnih poteškoća u pribavljanju dokumenata potrebnih za podnošenje zahteva za prijem, državljanstvo i lične karte.

Sa još većim problemima se suočavaju povratnici po sporazumu o readmisiji: nakon povratka, i njima su potrebni lični dokumenti, jer se iz inostranstva, kroz proces readmisije najčešće vraćaju s putnim listovima.

Ova grupacija Roma ne može ostvariti ni pravo na zdravstvenu i socijalnu zaštitu

Romsku populaciju na teritoriji Novog Pazara čini 122 domaćinstva. Prosečan broj članova domaćinstva je 4,13 članova

Romsko stanovništvo prema osnovnim migracionim kretanjima

Novi Pazar	Od rođenja stanuju u istom mestu	IRL domaćinstava	Povratnika iz inostranstva	Svega Domaćinstava
Br.domaćinstava	76	35	11	122

Struktura domicilnih porodica

Status	Muškarci	Žene	Deca
Domicilne porodice	101	100	126
Ukupno	327		

Struktura IRL porodica

Status	Muškarci	Žene	Deca
IRL porodice	43	40	94
Ukupno	177		

Polna struktura dece romske populacije u Novom Pazaru

Status	Muški	Ženski	Svega
Iz domicilnih porodica	63	63	126
Iz IRL porodica	48	46	94
Ukupno	111	99	220

Polna struktura celokupnog Romskog stanovništva u Novom Pazaru

Status	Muški	Ženski	Svega
Iz domicilnih porodica	164	163	327
Iz IRL porodica	91	86	177
Ukupno	255	249	504

U Novom Pazaru živi ukupno 122 domaćinstva. Od toga je 35 interno raseljenih porodice, 76 starosedilaca i 11 porodica koje su se vratile iz inostranih zemalja.

VII OBLASTI PRIMENE STRATEGIJE

1. Pravni status

Imajući u vidu da definisanje statusa svakog pojedinca, definiše korpus statusnih prava koja su mu na raspolaganju u skladu sa Međunarodnim konvencijama, Ustavom, Zakonima i drugim pravnim aktima kako na Republičkom tako i na lokalnom nivou. Posedovanje identifikacionih dokumenata predstavlja osnovni preduslov za uključivanje u društvo i smanjenje siromaštva romske i egipćanske populacije. Time se omogućava redovan pristup tržištu rada, socijalnoj i dečijoj zaštiti, zdravstvenim i obrazovnim uslugama, i svemu ostalom što predstavlja uslov za normalne uslove života.

Uzimajući u obzir podatke koji govore da izvestan broj Roma, bilo da se radi o domicilnoj ili raseljeničkoj populaciji, ne poseduje identifikaciona dokumenta

Na osnovu realizacije predviđenih mera Strategije za poboljšanje položaja Romske populacije u Republici Srbiji u cilju regulisanja statusa stranaca sa stalnim nastanjenjem ili privremenim boravkom u Republici Srbiji, Vlada je kroz resorna ministarstva i institucije, a uz pomoć međunarodnih organizacija postigla donekle vidljive i merljive rezultate, koji nisu dovoljni za sve opštu integraciju ove populacije u društvene tokove Republike Srbije.

Kada je u pitanju domicilna romska populacija, u regulisanju državljanstva su postignuti merljivi rezultati kroz institucije sistema i u saradnji sa Nevladinim sektorom i međunarodnim organizacijama. Neophodno je da se na ovoj problematici u narednom periodu kontinuirano nastavi sa radom. Odgovarajući pravni status neophodan je za sve opštu lokalnu integraciju kroz češće u procesu planiranja i donošenja odluka.

2. Obrazovanje

Kao i u drugim prioritetnim oblastima, ni u oblasti obrazovanja ne postoje potpuni zvanični podaci o položaju Roma u obrazovnom sistemu Srbije. Ipak, pojedina istraživanja opisuju zabrinjavajuću, premda nepotpunu, sliku o ovom pitanju. Situacija u pogledu stepena obrazovanja Roma uvek je bila izrazito nepovoljna. i u odnosu na ukupno stanovništvo i u odnosu na etničke grupe u Srbiji, Romi su najnepismeniji.

Problemi uključenosti Roma u obrazovni sistem jedan je od najaktuelnijih problema, posebno sa stanovišta integracije u društvo.

Romska deca često, i to u ranim uzrastima, moraju da doprinose porodičnom prihodu i nemaju osnovne materijalne uslove za pohađanje škole. Obrazovni nivo roditelja je po pravilu takav da oni ne uspevaju da pruže pomoć deci u učenju. Nije redak slučaj da se u samoj romskoj zajednici ne priznaje vrednost formalnog obrazovanja pa je i to razlog što roditelji nedovoljno podstiču pohađanje škole.

Ustav definiše pravo na obrazovanje kao jedno od osnovnih ljudskih prava i predviđa obavezu države da obezbedi efikasno ostvarivanje ovog prava. Međutim, i pored ovoga, Romi se u oblasti obrazovanja, susreću sa brojnim problemima: isključenost, veliki broj dece koja napuštaju školu, nedostatak adekvatne nastave i podrške romskim učenicima,

široko rasprostranjena diskriminacija i segregacija i nepoznavanje ili ravnodušnost prema kulturnim i socio ekonomskim okolnostima u kojima danas žive Romi u Srbiji.

Obrazovni sistem ne obezbeđuje dovoljnu podršku u kreiranju multikulturnog okruženja za romsku decu, uključujući i učenje na romskom jeziku.

Obrazovanje na romskom jeziku povezano je sa problemima koji se odnose na proces standardizacije samog romskog jezika, ali i sa ograničenjima obrazovnog sistema, jer nema dovoljno kvalifikovanih i stručno osposobljenih romskih nastavnika niti postoje odgovarajući obrazovni programi, udžbenička i druga obrazovna literatura.

Situacija po pitanju obrazovanja romske populacije u gradu Novom Pazaru je identična obrazovnoj situaciji na teritoriji Republike Srbije. Glavni problem predstavlja nedostatak relevantnih podataka o obrazovnoj strukturi romske populacije kao i o broju romske dece koja pohađaju predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje.

Najveći uticaj na nivo obrazovanja romske populacije u gradu Novom Pazaru predstavlja socijalna struktura ove nacionalne manjine, nezaposlenost i neobrazovanost roditelja, nedostatak komunikacije sa obrazovnim institucijama kao i činjenica da se veliki broj dece upisuje školu kasnije, u odnosu na svoju generaciju, što izaziva njihovo neprihvatanje u okruženju.

Poseban problem predstavlja i nedostatak materijalnih sredstava za kupovinu i nabavku udžbenika i neophodnog školskog pribora.

Romsko stanovništvo koje pohađa visokoškolske ustanove

Novi Pazar	Ukupno	Srednja škola			
		Svega	Bečelor	Master	Postdiplomske
		-	-	-	-
MUŠKO	0	-	-	-	-
ŽENSKO	0	-	-	-	-

Podaci na osnovu popisa iz 2002.godine pokazuju da je Roma sa nezavršenom osnovnom školom-62% , bez škole ili sa manje od četiri razreda osnovne škole 32%, da je osnovnu školu završilo 29%, srednju školu 7,8%, više i visoko obrazovanje 0,3%. Pored toga ni 10% dece ne pohađa predškolsku nastavu tako da propušta priliku da u tom uzrastu savlada jezik na kome se izvodi nastava u osnovnoj školi.

Romska deca koja pohađaju srednju školu

Novi Pazar	Ukupno	Srednja škola				
		Svega	I razred	II razred.	III razred	IV razred
	-	-	-	-	-	-

Romska djeca do sedam godina starosti koji pohađaju sistem predškolskog vaspitanja

Novi Pazar	STAROST	UKUPNO	MUŠKO	ŽENSKO
predškolsko	1-6 godina	7	3	4
Idu u vrtić	1-6 godina	0	0	0

Niko od romske djece ne pohađa srednju školu (podatak iz LA NP 2013)

Uloga Školske uprave

Školska uprava u Novom Pazaru, u okviru svoje nadležnosti treba da pruža stručnu – pedagošku pomoć, posebno školama u kojima se obrazuje veći broj učenika romske nacionalnosti.

Uloga romskog asistenta

Ministarstvo prosvete je 2007. godine, u okviru *Dekade inkluzije Roma 2005-2015*, u saradnji sa Misijom OEBS-a u Republici Srbiji i uz podršku Evropske agencije za rekonstrukciju, započelo projekat uvođenja asistenata za podršku obrazovanju Roma. Romski asistenti obavljaju poslove koji se odnose na pružanje pomoći deci romske nacionalnosti tokom savlađivanja nastavnog gradiva. U ulozi je koordinatira između učenika i njihovih roditelja sa jedne strane i škole (nastavnika) sa druge strane. Preporuka: Obučiti i angažovati što veći broj romskih asistenata.

Kvalitetnije obrazovanje i vaspitanje učenika romske nacionalnosti može se ostvariti zajedničkim aktivnostima nadležnih organa i službi, posebno škola. Ključna je uloga roditelja, nastavnika kao i romskog asistenta. Prioriteti u oblasti obrazovanja su:

- Uključivanje romske dece u predškolsku ustanovu;
- Obuka vaspitača za rad sa romskom decom;
- Sistematsko praćenje i sankcionisanje diskriminacije u predškolskim i školskim sredinama, a posebno među vaspitačima, nastavnicima i osobljem ovih institucija;
- Materijalnu podršku romskim učenicima i njihovim porodicama u vidu obezbeđenja besplatnog prevoza za učenike koji žive u naseljima daleko od predškolske ustanove ili osnovne škole, besplatnih obroka u predškolskim ustanovama ili osnovnim školama, odeće, besplatnih udžbenika i drugog obrazovnog materijala;

U pogledu povećanja broja Roma sa srednjim i visokim obrazovanjem, treba preduzeti sledeće aktivnosti:

- Praćenje uspešnosti upisanih učenika i studenata;
 - Razvijanje i intenziviranje aktivnosti u vezi sa informisanjem o dostupnim stipendijama, kreditima i drugim raspoloživim vidovima materijalne podrške romskim učenicima i studentima;
 - Uspostavljanje i razvijanje mehanizama povezivanja sa tržištem rada;
 - Obezbeđivanje finansijskih sredstava za stipendiranje srednjoškolaca i studenata romske populacije;
 - Obezbeđivanje smeštaja u studentskim domovima za određen broj romskih studenata.
- Neophodno je pokrenuti akciju obrazovanja odraslih (osnovna i srednja škola), kroz:
- Stvaranje uslova za nastavak započetog osnovnog obrazovanja za zainteresovana lica romske populacije

3. Zapošljavanje i prava iz radnog odnosa

Zapošljavanje predstavlja jednu od najvažnijih komponenti društvene integracije, koje se može negativno odraziti i na sve druge segmente društvene zajednice i na sve starosne strukture.

Kao i u slučaju ostalih prioriternih oblasti koje su definisane Akcionim planovima, ni o položaju romske populacije kada je u pitanju zapošljavanje ne postoje zvanični i pouzdani podaci. Romi su, kako u Srbiji tako i u Novom Pazaru, društvena grupa koju karakteriše izuzetno nizak stepen aktivnosti i visoka nezaposlenost i gotovo stopostotna isključenost iz javnih institucija.

Diskriminacija u sektoru zapošljavanja igra značajnu ulogu u nedostatku mogućnosti koje im se pružaju na tržištu rada. Podaci o broju ukupno zaposlenih Roma u državnoj i lokalnoj administraciji govore o institucionalnoj diskriminaciji. U javnim i državnim preduzećima ih nema. Službe za zapošljavanje nemaju evidenciju o zaposlenim

Romima. Ni na republičkom ni na lokalnom nivou nema posebnih fondova za razvoj preduzetništva kod Roma.

Podaci NSZ Novi Pazar 2012

Novi Pazar BIRO rada	Registrovanih		Stalno zaposlenih			Zaposlenih na sezonskim poslovima
	m	ž	ukupno	m	ž	
Ukupno registrovanih			0	0	0	0

Nepostojanje dokumenata dodatno otežava potragu za poslom, kao što je slučaj sa onima koji, pošto ne mogu da prijave prebivalište, ne mogu da se prijave u Nacionalnu službu za zapošljavanje, i samim tim ne mogu konkurisati za programe zapošljavanja.

Većina Roma je izvan sistema zapošljavanja, oni nisu legalno ekonomski aktivni i mahom se vode kao nezaposleni. Većina romskih domaćinstava ima ograničene izvore prihoda. To su uglavnom prihodi od rada u sivom sektoru, od rada na sakupljanju sekundarnih sirovina, doznaka iz inostranstva i socijalne pomoći od države.

Većina odraslih se bavi sakupljanjem sekundarnih sirovina

Na evidenciji nezaposlenih u gradu se izjasnilo samo 106 lica da pripadaju romskoj populaciji. Oni predstavljaju posebno osetljivu grupu na tržištu rada. Najvećem broju radno sposobnih nedostaje adekvatno obrazovanje kako bi učestvovali na tržištu rada.

Grad Novi Pazar i Nacionalna služba za zapošljavanje posvećuje pažnju društvenoj inkluziji ove grupe i to organizovanjem javnih radova svake godine usmerenih na romsku populaciju.

Cilj akcionog plana za zapošljavanje Roma jeste da smanji stopu nezaposlenosti, da poveća broj radno-sposobnog i ekonomski aktivnog romskog stanovništva kroz stvaranje uslova za njihovu evidenciju i prijavljivanje na tržište rada, kako bi se aktivno uključili u programe zapošljavanja i samozapošljavanja, kao i povećanje njihove uključenosti u javne institucije.

Prioriteti u oblasti zapošljavanja su:

- Što veće uključivanje u odgovarajuće programe aktivnih mera na tržištu rada - obuka, prekvalifikacija, dokvalifikacija, ATP, samozapošljavanje sa posebnim naglaskom na psihološku pomoć i pomoć pri profesionalnoj orijentaciji;
- Zapošljavanje Roma i uspostavljanje održivog i stabilnog trenda rasta zaposlenosti romske populacije;
- Podrška poslodavcima koji zapošljavaju Rome;
- Programi razvoja preduzeća i zadruga za Rome;
- Povećanje broja Roma zaposlenih u lokalnoj i državnoj upravi.
- Raditi na motivaciji Roma da se školuju i uključuju u osnovno obrazovanje odraslih;
- Na lokalnom nivou zajednički odraditi projekte koji bi pomogli ovoj rizičnoj grupi u rešavanju problema nezaposlenosti.

Istraživanja pokazuju da siromaštvo, loši i nehigijenski životni uslovi, društvena isključenost i smanjena dostupnost zdravstvene zaštite predstavljaju osnovne uzroke povećane smrtnosti dece.

Povećati obim imunizacije dece romske nacionalnosti.

Zdravstvena zaštita žena u reproduktivnom periodu: Povećati zdravstvene preglede Romkinja u toku trudnoće (merenje telesne mase, pritiska, analiza krvi i urina, Papanikolau test). Ove usluge, posebno predvideti kod najsiromašnijih i neobrazovanih Romkinja.

Zdravstvena zaštita odraslih: Rizik od umiranja kod odraslog romskog stanovništva je jedan i po (kod muškaraca) do dva puta (kod žena) veći od nacionalnog proseka. Uzroci smrti se ne razlikuju bitnije u odnosu na opštu populaciju – dominiraju kardiovaskularna oboljenja, a za njima slede maligne bolesti, uz nešto veću zastupljenost infektivnih i respiratornih bolesti kao uzroka smrti.

U skladu sa Zakonom o zdravstvu i Zakonom o zdravstvenom osiguranju, Romi, kao i druge osetljive grupe, imaju pravo na pristup primarnoj zdravstvenoj zaštiti uz umanjene troškove. Međutim, oni imaju poteškoće u ostvarivanju ovog prava. Primarna zdravstvena zaštita i zdravstvena zaštita u hitnim slučajevima, bez obzira na neregulisan status i lična dokumenta, za Rome treba da budu besplatne, ali je pristup tim uslugama onemogućen usled nedovoljnog znanja zdravstvenih radnika koji nastavljaju da traže lična dokumenta prilikom pružanja zdravstvenih usluga. Ovo predstavlja problem naročito interno raseljenim Romima.

Najveći problem Roma u oblasti zdravstvene zaštite predstavlja postojanje raznih faktora koji ograničavaju pristup zdravstvenim uslugama, uključujući nedostatak ličnih dokumenata, jezičke prepreke, kulturalnu neosetljivost među zdravstvenim radnicima prema specifičnim karakteristikama zdravstvenih problema romske populacije, kao i diskriminatorne stavove i postupke. Slabiji obuhvat zdravstvenom zaštitom povezan je sa problemima migranata (u zemlji i izvan zemlje) i legalizacijom njihovog statusa u zemlji, odnosno sa regulisanjem prebivališta u naseljima gde

Romi neformalno žive, zatim sa nedovoljnim obuhvatom dece imunizacijom i vakcinacijom, naročito slabijom brigom o deci koja nisu rođena u bolničkom okruženju ili su isključena iz obaveznog sistema. Dalje, povezan je i sa nedovoljnim saznanjima romskih žena o prevenciji i zaštiti od neželjenih trudnoća i infekcija, ali i sa cenama zdravstvenih usluga (bolničkih, vanbolničkih i stomatoloških).

Stoga, poboljšanje ukupne zdravstvene slike romske populacije u Srbiji, posmatrano srednjeročno, ali i dugoročno, treba da prati uspešna inkluzija socijalno ugroženih Roma u sistem zdravstvenog osiguranja, ali i viši stepen informisanosti o načinima na kojima se zakonski regulisana prava mogu ostvariti.

Preporuke i prioriteti za dalju akciju na unapređenju zdravlja romske populacije formulisani su na osnovu sagledavanja postojeće situacije u vezi sa zdravljem i zdravstvenom zaštitom Roma, uvidom u aktivnosti čija je realizacija u toku, kao i uz uvažavanje međunarodnih i opšte prihvaćenih preporuka u ovoj oblasti. Prioriteti u ovoj oblasti su:

1. Utvrđivanje zdravstvenog stanja romske populacije;
2. Poboljšanje ostvarivanja prava Roma na zdravstvenu zaštitu kroz praćenje primene Zakona o zdravstvenoj zaštiti;
3. Poboljšanje dostupnosti zdravstvene zaštite za romsku populaciju;
4. Unapređenje životnog okruženja u romskoj zajednici;
5. Zapošljavanje romskih zdravstvenih medijatora u domovima zdravlja;
6. Sprovođenje projekata za unapređenje higijensko - epidemioloških uslova u romskim naseljima: analizom i predlogom mera jedinici lokalne samouprave;
7. Povećanje obuhvata obaveznom imunizacijom, poboljšanje reproduktivnog zdravlja i prevenciju hroničnih nezaraznih oboljenja sprovođenjem projekata u partnerstvu zdravstvenih ustanova i romskih udruženja građana;
8. Senzibilizacija i edukacija zdravstvenih radnika za rad sa romskom populacijom

4. Stanovanje

Kada je stanovanje u pitanju, istraživanja pokazuju da je situacija u ovom pogledu veoma teška. Romi su u najvećem broju nastanjeni u manjim naseljima, izgrađena bez plana i dozvola koje izdaju nadležni organi lokalne samouprave.

Bitna obeležja ovih naselja su nezdravo i supstandardno stanovanje, loša komunalna opremljenost, isključenost iz sistema i neregulisan status. Veliki procenat romske populacije, bez obzira da li živi u ruralnoj ili urbanoj sredini, ima veoma loše uslove stanovanja. Naselja pretežno nisu legalizovana, veliki broj Roma živi u nezdravom i nebezbednom okruženju, objekti u kojima žive nisu priključeni na vodovod, niti imaju odgovarajuće sanitarne uslove a neki nisu priključeni ni na električnu mrežu.

Većina Roma nema zakonom propisanu dokumentaciju o vlasništvu nad svojim kućama ili zemljom.

Posebno je teška stambena situacija Roma raseljenih sa Kosova koja je dodatno opterećena neregulisanim pitanjem prebivališta ili prihvatanja, kao i problemima pravne reintegracije.

Presek stanova nastanjenih Romskom populacijom, prema vrsti stana

Novi Pazar	Vrsta stana				Ukupno
	Bez odgovora	Stan od čvrstog materijala	Straćare i barake od drveta	Drugo	
-	72	50	-	122	

Presek stanova naseljenih Romskom populacijom (prema stanju elektro i vodovodnih instalacija)

Novi Pazar	Ima struju		Vodovod u stanu, ili pored stana		Kanalizacija	
	Svega	u %	svega	u %	svega	u %
122	34	27,87	88	72,13	0	0

5.Zdravstvena zaštita

Zdravstvena zaštita dece - Istraživanja pokazuju da siromaštvo, loši i nehigijenski životni uslovi, društvena isključenost i smanjena dostupnost zdravstvene zaštite predstavljaju osnovne uzroke povećane smrtnosti dece.

Povećati obim imunizacije dece romske nacionalnosti.

Zdravstvena zaštita žena u reproduktivnom periodu: Povećati zdravstvene preglede Romkinja u toku trudnoće (merenje telesne mase, pritiska, analiza krvi i urina, Papanikolau test). Ove usluge, posebno predvideti kod najsiromašnijih i neobrazovanih Romkinja.

Zdravstvena zaštita odraslih: Rizik od umiranja kod odraslog romskog stanovništva je jedan i po (kod muškaraca) do dva puta (kod žena) veći od nacionalnog proseka. Uzroci smrti se ne razlikuju bitnije u odnosu na opštu populaciju – dominiraju kardiovaskularna oboljenja, a za njima slede maligne bolesti, uz nešto veću zastupljenost infektivnih i respiratornih bolesti kao uzroka smrti.

U skladu sa Zakonom o zdravstvu i Zakonom o zdravstvenom osiguranju, Romi, kao i druge osetljive grupe, imaju pravo na pristup primarnoj zdravstvenoj zaštiti uz umanjene troškove. Međutim, oni imaju poteškoće u ostvarivanju ovog prava. Primarna zdravstvena zaštita i zdravstvena zaštita u hitnim slučajevima, bez obzira na neregulisan status i lična dokumenta, za Rome treba da budu besplatne, ali je pristup tim uslugama onemogućen usled nedovoljnog znanja zdravstvenih radnika koji nastavljaju da traže lična dokumenta prilikom pružanja zdravstvenih usluga. Ovo predstavlja problem naročito interno raseljenim Romima.

Najveći problem Roma u oblasti zdravstvene zaštite predstavlja postojanje raznih faktora koji ograničavaju pristup zdravstvenim uslugama, uključujući nedostatak ličnih dokumenata, jezičke prepreke, kulturalnu neosetljivost među zdravstvenim radnicima prema specifičnim karakteristikama zdravstvenih problema romske populacije, kao i diskriminatorne stavove i postupke. Slabiji obuhvat zdravstvenom zaštitom povezan je sa problemima migranata (u zemlji i izvan zemlje) i legalizacijom njihovog statusa u zemlji, odnosno sa regulisanjem prebivališta u naseljima gde Romi neformalno žive, zatim sa nedovoljnim obuhvatom dece imunizacijom i vakcinacijom, naročito slabijom brigom o deci koja nisu rođena u bolničkom okruženju ili su isključena iz obaveznog sistema. Dalje, povezan je i sa nedovoljnim saznanjima romskih žena o prevenciji i zaštiti. Od neželjenih trudnoća i infekcija, ali i sa cenama zdravstvenih usluga (bolničkih, vanbolničkih i stomatoloških).

Stoga, poboljšanje ukupne zdravstvene slike romske populacije u Srbiji, posmatrano srednjeročno, ali i dugoročno, treba da prati uspešna inkluzija socijalno ugroženih Roma u sistem zdravstvenog osiguranja, ali i viši stepen informisanosti o načinima na kojima se zakonski regulisana prava mogu ostvariti.

Preporuke i prioriteti za dalju akciju na unapređenju zdravlja romske populacije formulisani su na osnovu sagledavanja postojeće situacije u vezi sa zdravljem i zdravstvenom zaštitom Roma, uvidom u aktivnosti čija je realizacija u toku, kao i uz uvažavanje međunarodnih i opšte prihvaćenih preporuka u ovoj oblasti. Prioriteti u ovoj oblasti su:

1. Utvrđivanje zdravstvenog stanja romske populacije;
2. Poboljšanje ostvarivanja prava Roma na zdravstvenu zaštitu kroz praćenje primene Zakona o zdravstvenoj zaštiti;

3. Pобољшanje dostupnosti zdravstvene zaštite za romsku populaciju;
4. Unapređenje životnog okruženja u romskoj zajednici;
5. Zapošljavanje romskih zdravstvenih medijatora u domovima zdravlja;
6. Sprovođenje projekata za unapređenje higijensko - epidemioloških uslova u romskim naseljima: analizom i predlogom mera jedinici lokalne samouprave;
7. Povećanje obuhvata obaveznom imunizacijom, poboljšanje reproduktivnog zdravlja i prevenciju hroničnih nezaraznih oboljenja sprovođenjem projekata u partnerstvu zdravstvenih ustanova i romskih udruženja građana;
8. Senzibilizacija i edukacija zdravstvenih radnika za rad sa romskom populacijom.

6. Socijalna i dečja zaštita

Niko od raseljenih Roma nema pravo na socijalnu pomoć koju socijalne službe isplaćuju drugim izbjeglicama i raseljenim licima. Pravila obavezuju podnosiocе zahtjeva da podnesu određena dokumenta koja Romi obično nemaju. Od 2007 do danas oko stotinu Roma se obratilo radi upisa ili obnove upisa u matične knjige. Poseban problem su deca, jer da bi deca mogla da dobiju dokumenta prvo se moraju upisati roditelji. Bez dečijih dokumenata roditelji se ne mogu prijaviti za socijalnu pomoć, uključujući i dečiji dodatak.

Takođe, romske porodice ne mogu da prijave svoju adresu stanovanja niti boravišnu adresu jer su nastanjene u **SLAM** naseljima bez adrese.

Može se reći da su pojedinačni slučajevi iz romskih porodica koji su ostvarili prava na MOP ili neka druga prava iz oblasti socijalne zaštite. (podaci iz 2011)

Dosadašnje aktivnosti u oblasti zaštite i integracije Roma odvijale su se bez sistematskog i koordiniranog pristupa od strane nadležnih ministarstava i drugih državnih organa i uz nedovoljnu saradnju sa institucijama jedinica lokalne samouprave.

Veliko ograničenje u formulisanju i planiranju aktivnosti na integraciji Roma predstavlja to što ne postoje precizni podaci o broju i strukturi Roma, o stepenu njihove ugroženosti, odnosno o njihovom imovinskom, obrazovnom i zdravstvenom statusu, kao i o drugim značajnim pokazateljima. Romska populacija nije homogena u smislu potreba za društvenom intervencijom, pa su ove potrebe uslovljene stepenom obrazovanja, starosnom strukturom, zdravstvenim stanjem, polom, brojem dece i mnogim drugim faktorima.

Mada ne postoje zvanični statistički podaci, neke lokalne studije ukazuju na to da postoji određen broj romskih porodica čiji jedini izvor stalnih prihoda predstavlja socijalna pomoć.

Korisnici ukazuju na to da su uglavnom neinformisani o kriterijumima za dobijanje MOP-a, da su kriterijumi komplikovani, da je potreban preveliki broj dokumenata, kao i da postoje formalni i neformalni troškovi. Mnogi od onih kojima je pomoć potrebna ne znaju kome treba da se obrate za informacije pa se, kada se radi o pravu na sticanje MOP-a i proceduri, najčešće oslanjaju na informacije drugih korisnika.

Pored neinformisanosti i neposredovanja ličnih dokumenata, prepreke u ostvarivanju socijalnih beneficija predstavljaju komplikovana administrativna procedura i postojanje predrasuda. U nekim slučajevima korisnici ne razumeju informacije koje dobijaju u centrima za socijalni rad zato što su nepismeni ili zato što ne govore dobro srpski jezik.

Unapređenje položaja romske populacije u oblasti socijalnog osiguranja i socijalne zaštite moguće je ostvariti kroz:

1. Ostvarivanje veće uključenosti Roma u sistem socijalne zaštite i bolji pristup pravima iz domena socijalne, porodičnopravne i dečije zaštite, kao i svim ostalim pravima od značaja za socijalnu sigurnost građana;
2. Usvajanje posebne metodologije za izradu „socijalne karte“ romske zajednice, pri čemu istraživanja treba obavljati na lokalnom nivou kako bi se definisale socijalne potrebe romskih zajednica, identifikovale odgovarajuće usluge socijalne zaštite i uloge svih mogućih aktera;
3. Rad na stvaranju mogućnosti za zapošljavanje u saradnji sa drugim institucijama koje su u mogućnosti da sprovedu mere za zapošljavanje;
4. Obezbeđivanje aktivnog učešća Roma u svim programima koji se na njih odnose, a u lokalnim sredinama gde ne postoje romski stručnjaci treba angažovati romske asistente.

7. Informisanje , sport i kultura

Imajući u vidu da je sloboda izražavanja i informisanja jedno od temeljnih ljudskih prava svakog demokratskog društva proklamovana je međunarodnim dokumentima, kao i domaćim zakonodavstvom u Srbiji. Informisanje romske populacije u Srbiji realizuje se kroz programe nacionalnih javnih radio-difuznih servisa , kao i putem brojnih programa i projekata koje realizuju nevladine organizacije iz Beograda u saradnji kako sa lokalnim tako i sa nacionalnim javnim emiterima, kao i komercijalnih elektronskih medija gde, uglavnom ne postoje posebne emisije na romskom jeziku(uz titlovan prevod), . Činjenica je da izostaje puna informisanost romske zajednice o načinima i mogućnostima učešća u kulturnom, sportskom i javnom životu Grada Novog Pazara i donošenju odluka od interesa za romsku populaciju.

U Novom Pazaru funkcioniše Regionalna Televizija koja bi u saradnji sa Lokalnom samoupravom ovoga Grada organizovala emisije periodičnog tipa o Romima na romskom jeziku.

Kada je u pitanju razvoj i afirmacija sportskih aktivnosti treba istaći da na području Grada Novog Pazara nema uključenih predstavnika romske populacije u sportske klubove koji se takmiče u Republici Srbiji.

Jezik, usmena kultura, muzika i tradicionalna materijalna kultura Roma imaju istaknuto mesto u planovima i programima gotovo svih evropskih zemalja, u kojima su već stvorene odgovarajuće institucije i ustanove. Po uzoru na te zemlje i u Srbiji treba stvarati takve programe, institucije i ustanove za pripadnike romske populacije. Putem garantovanih kolektivnih prava Romi mogu neposredno ili preko svojih posrednika da učestvuju u odlučivanju o pojedinim pitanjima u vezi sa njegovanjem svoje kulture, ostvarivanjem prava na obrazovanje, informisanje i službenu upotrebu jezika i pisma u skladu sa zakonom.

Pravo na očuvanje posebnosti predviđa pravo na izražavanje, čuvanje, njegovanje, razvijanje i javno izražavanje nacionalne, etničke, kulturne i verske posebnosti, zatim veze i saradnje sa sunarodnicima izvan teritorije Srbije i td.

Pripadnici romske populacije nijesu uključeni u kulturni život i sadržaje koje organizuju institucije kulture na području Novog Pazara.

8. Nasilje nad ženama i nasilje u porodici

Prema istraživanju Nevladinih organizacija koja su rađena, pokazao se veoma uočljiv problem porodičnog nasilja u romskim porodicama, međutim primetna je umanjnost ozbiljnosti problema jer se uglavnom pozivaju na romsku tradiciju i običaje.

Jedan od težih oblika nasilja smatra se ugovaranje brakova romskih devojčica, pa čak trgovina njima, što se smatra najgrubljim oblikom kršenja ljudskih prava. Nasilje se rietko prijavljuje nadležnim institucijama. Romske žene su svakodnevno izložene nasilju, ali su opet prinudjene da ostanu u tim uslovima zato sto ne mogu same da se izdržavaju. Poslednjih godina je primetno povećanje broja zakonskih bračnih zajednica, ali je i velliki broj sudskih razvoda. Jedan od zastupljenijih razloga za razvod navodi se nasilje u porodici. Razlozi za ovu pojavu leže u činjenici niskog nivoa obrazovanja, tradicionalnom shvatanju o položaju i ulozi žene, nedovoljnoj informisanosti i niskom nivou svesti o pravima žena i problemima koji proizilaze iz nasilja.

Nešto što treba pod hitno uraditi u Novom Pzaru je osnivanje Centra za podršku djeci i porodici, u okviru kojeg će postojti Centar za prihvati žena žrtava nasilja i porodično savetovališta

VIII. OBLASTI PRIMENE LOKALNOG AKCIONOG PLANA

Problemi sakojima se suočavaromskazajednica u gradu Novom Pazaru, ako jis uidentifikovanisituacionom analizom, u potpunosti se uklapaju u problem iprioritetekoji postojenanivou države i kojisuprepoznatiStrategijomzapoboljšanje položaja RAE u Republici Srbiji 2012-2016. godine, u oblastimapravno-političkog, obrazovnog i ekonomsko-socijalnogživota.

StogasukrozLokalniakcioni plan za integraciju Roma za period 2013-2017, strateškikoncipiranemjere i aktivnostikojelokalnasamoupravatreba da preduzmeu narednih5 godina u saradnjisaostalimakterima (Centromzasocijalni rad, obrazovnim institucijama, zdravstvenim ustanovama, nevladinim organizacijama, medijima, međunarodnim organizacijama, itd.) u sljedećim prioritetnim oblastima:

- Pravni status
- Obrazovanje
- Zapošljavanje i prava iz radnog odnosa
- Stanovanje
- Socijalna i dečija zaštita
- Zdravlje i zdravstvena zaštita
- Kultura, sport i informisanje
- Nasilje u porodici i nad ženama

AKCONI PLAN ZA PERIOD 2013-2017

OBLAST: PRAVNI STATUS

CILJEVI	AKTIVNOSTI	INDIKATORI	FINANSIRANJE	Nosioci aktivnosti	Vremenski okvir
Uèiniti romsku populaciju vidljivom.	Evidentiranje lica bez licnih dokumenata.	Broj evidentiranih lica.	Drzavne institucije Međunarodni fondovi Udruženja građana	Crveni krst Lokalna samouprava Ministarstvo zdravlja Romski coordinator, NVO	2014-2015
Olakšati pristup državnim institucijama.	Svakodnevni kontakt romskog koordinatora i zdravstvenog medijatora sa romskom populacijom. Saradnja romskog koordinatora i zdravstvenog medijatora sa državnim institucijama i povratna informacija licima romske nacionalnosti. Pružanje potrebnih informacija. Pružanje pravne pomoci.	Broj pruženih informacija. Broj ostvarenih kontakata. Broj pruženih informacija. Broj pruženih usluga besplatne pravne pomoci.	Lokalna samouprava. Lokalna samouprava. Lokalna samouprava.	Lokalna samouprava Crveni krst Ministarstvo zdravlja Centar za socijalni rad NVO	Kontinuirano 2013-2017
Animiranje lica romske nacionalnosti za uključivanje u pravni sistem	Informisanje lica o prednostima i nedostacima građanskih stanja.	Broj informisanih lica.	Lokalna samouprava	Lokalna samouprava Crveni krst	Kontinuirano 2013-2017

OBLAST: OBRAZOVANJE

CILJEVI	AKTIVNOSTI	INDIKATORI	FINANSIRANJE	Nosioci aktivnosti	Vremenski okvir
Uključivanje romske dece koja nisu do sada uključena u obrazovni sistem.	Evidentiranje dece koja nisu uključena u obrazovni sistem. Animiranje roditelja za uključivanje svoje dece u obrazovni sistem.	-Broj romske dece koja idu u školu	Lokalna Samouprava -Ministarstvo za obrazovanje	Lokalna samouprava Ministarstvo obrazovanja NVO	Stalna aktivnost 2013-2017
Uključivanje romske dece u predškolski sistem.	Evidentiranje dece na terenu. Animiranje i edukacija roditelja na temu važnosti uključivanja u predškolski sistem.	Broj romske dece uključene u predškolskim ustanovama	Lokalna samouprava Ministarstvo obrazovanja	Lokalna samouprava Ministarstvo obrazovanja NVO	Stalna aktivnost 2013-2017
Uključivanje romske dece u školski sistem.	Evidentiranje dece na terenu. Animiranje i edukacija roditelja na važnost	Broj evidentirane dece Broj uključene dece u	Ministarstvo obrazovanja Lokalna samouprava	Lokalna samouprava Ministarstvo obrazovanja	Stalna aktivnost 2013-2017

	uključivanja u obrazovni školski sistem. Posredovanje za bolju komunikaciju između domicilnog i raseljenog romskog stanovništva sprovođenjem javne kampanje.	svimnivoimaobrazovanjanja	Donatori	NVO	
Stipendiranje romske dece.	Informativni sastanci sa direktorima, pedagogima i psiholozima škola koje pohađaju deca romske nacionalnosti. Razgovori sa učenicima i roditeljima. Razgovori sa privatnim preduzetnicima i razgovori sa roditeljima i decom.	Održani sastanci sa direktorima škola Broj održanih razgovora sa roditeljima i učenicima	Lokalna samouprava Ministarstvo obrazovanja Donatori NVO	Ministarstvo obrazovanja Lokalna samouprava NVO	Stalna aktivnost 2013-2017
Obrazovanje odraslih Roma.	Evidentiranje licaromske nacionalnosti o upoznavanju s mogućnostima daljeg školovanja odraslih.	Broj evidentiranih lica	Nacionalna služba zapošljavanja Lokalna samouprava	NSZ Lokalna samouprava NVO	Salna aktivnost 2013-2017
Osposobljavanje kroz neformalno obrazovanje i aktivizam u zajednici	-opismenjavanje -kursevi računara, jezika -prekvalifikacija -	-organizovani kursevi -opismenjani svi nepismeni -izvršena prekvalifikacija	Nacionalna služba zapošljavanja -Lokalna samouprava NVO	NSZ -Lokalna samouprava NVO	Stalna aktivnost 2013-2017

OBLAST : ZAPOS LJAVANJE I PRAVA IZ RADNOG ODNOSA

CILJEVI	AKTIVNOSTI	INDIKATORI	FINANSIRANJE	Nosioci aktivnosti	Vremenski okvir
Podsticanje i unapređivanje zapošljavanja lica romske populacije.	Evidentiranje lica koja se nalaze na evidenciji Nacionalne službe zapošljavanja /NSZ.	Ukupan broj nezaposlenih Roma.	Lokalna samouprava -Nadležna ministarstva -NSZ -Pogrami NVO-a i Donatora	NSZ Lokalna samouprava NVO	Stalna aktivnost 2013-2017
Unaprediti zapošljavanje žena Romkinja	Osmisljavanje programa za zapošljavanje ranjivih grupa/žena.	Ukupan broj žena Romkinja	NSZ Lokalna samouprava donatori	NSZ	2014
Zastita prava iz oblasti rada	Edukacija o pravima iz oblasti rada Pruzanje pravne pomoci.	Broj radionica/edukacija/seminara... Broj lica koje su prošli obuku.	NSZ Inspekcija rada NVO Lokalna samouprava	NSZ Inspekcija rada Lokalna samouprava NVO	Redovna aktivnost 2014-2017

Poboljšanje dostupnosti evidentiranja romske dece u matične knjige	Organizovati godišnje akcije prijavljivanja neprijavljene romske dece u matične evidencije građana i izdavanje zdravstvenih legitimacija	Broj neprijavljene romske dece u matičnim evidencijama.	Budžet RS Opštinski budžet Domaći i strani fondovi za podršku "Dekadi Roma	MZ Dom zdravlja Zdravstveni centar Lokalna samouprava NVO Filijala zdravstva	Stalna aktivnost (2013-2017)
Obezbeđivanje zdravstvenih legitimacija za lica romske nacionalnosti	Organizovati akcije evidentiranja lica bez zdravstvene knjižice	Broj lica romske nacionalnosti bez zdravstvene knjižice	Budžet RS Opštinski budžet Filijala zdravstva Međunarodne organizacije NVO Zdravstveni centar Centar za socijalni rad Crveni krst Humanitarne organizacije	MZ Dom zdravlja Lokalna samouprava NVO Filijala zdravstva	Stalna aktivnost (2013-2017)
Zdravstvene edukacije roditelja dece predškolskog i osnovnoškolskog uzrasta	Organizovati predavanja, radionice, tribine...	Broj roditelja i dece romske nacionalnosti koji su pohađali kurseve zdravstvene edukacije Broj i učestalost organizovanih kurseva zdravstvene edukacije Broj vakcinisane romske dece na godišnjem nivou Broj romske dece koja idu na preventivne medicinske preglede, na godišnjem nivou	Budžet RS Opštinski budžet NVO Zdravstveni centar Dom Zdravlja Centar za socijalni rad Crveni krst Međunarodne organizacije	Dom zdravlja Zdravstveni centar Lokalna samouprava Lokalni mediji Tim za implementaciju u LAP-a	Stalna aktivnost (2013-2017)
Interaktivnih predavanja i distribucija informativnih materijala o planiranju porodice i kontracepciji i pravima dece i žena u naseljima u kojima žive Romi	Organizovati predavanja, tribine, okrugle stolove, radionice	Broj i učestalost predavanja i sastanaka Broj Roma koji učestvuju na predavanjima i sastancima Procenat pripadnica romske nacionalnosti koje učestvuju na	Budžet RS Opštinski budžet NVO Zdravstveni centar Dom Zdravlja Centar za socijalni rad Crveni krst Međunarodne organizacije	Dom zdravlja Zdravstveni centar Lokalna samouprava Tim za implementaciju u LAP-a Lokalni mediji	Stalna aktivnost (2013-2017)
			Zdravstveni centar Dom zdravlja Lokalna		

<p>Dezinfekcije, dezinfekcija i deratizacija naselja u kojima žive Romi</p> <p>Praćenje stanja u oblasti zdravlja i zdravstvene zaštite Roma</p>	<p>Organizovati periodične akcije za dezinfekciju i deratizaciju naselja</p> <p>Organizovati sastanke s predstavnicima nadležnih institucija</p>	<p>predavanjima i sastancima Broj izvršenih pregleda na godišnjem nivou Broj romkinja koje koriste kontraceptivna sredstva, na godišnjem nivou</p> <p>Broj organizovanih akcija Broj naselja u kojima se organizovane akcije</p> <p>Broj sastanaka s predstavnicima nadležnih institucija i obim prikupljenih podataka Broj preporuka</p>	<p>samouptava NVO</p> <p>Zdravstveni centar Dom zdravlja Lokalna samouptava</p>	<p>Tim za implementaciju u LAP-a Dom zdravlja Zdravstveni centar Lokalna samouprava</p> <p>Tim za implementaciju u LAP-a</p>	<p>Stalna aktivnost (2013-2017)</p> <p>Stalna aktivnost (2013-2017)</p>
--	--	---	---	--	---

OBLAST: SOCIJALNA I DEČIJA ZASTITA

CILJEVI	AKTIVNOSTI	INDIKATORI	FINANSIRANJE	Nosioaktivnosti	Vremenski okvir
<p>Poboljšanje socijalno ekonomskog položaja Roma</p>	<p>Rešavanje komunalne infrastrukture, stambenog statusa, Zapošljavanje, poboljšanje zdravstvene zaštite, povećanje dostupnosti usluga socijalne zaštite</p>	<p>Izgrađeno 36 tipskih kuća u naselju Blazevo za pripadnike romske nacionalnosti, izgrađena infrastruktura (voda, kanalizacija, električna energija, asfaltna ulica, itd.) Zapošljavanje 10 pripadnika romske nacionalnosti</p>	<p>Vlada Republike Srbije, Međunarodne organizacije, Lokalna samouprava, NVO, Zdravstveni centar, Centar za socijalni rad, Crveni krst, Humanitarne organizacije.</p>	<p>Lokalna samouprava, Centar za socijalni rad, Zdravstveni centar, NVO, Crveni krst, Humanitarne organizacije</p>	<p>kontinuirano 2013-2017</p>

		<p>u javna preduzeća i ustanove</p> <p>Obezbeđena zdravstvena zaštita za 170 porodica romske nacionalnosti</p> <p>Za 170 porodica regulisano pravo na novčanu socijalnu pomoć</p>			
<p>Poboljšanje dostupnosti usluga socijalne zaštite</p>	<p>Povećanje informisanosti romske nacionalnosti o dostupnosti usluga socijalne zaštite.</p> <p>uključivanje pripadnika Romske nacionalnosti u organe upravljanja CSR i drugih organa lokalne samouprave</p> <p>Uvođenje novih usluga socijalne zaštite na lokalnom nivou (prihvatne stanice za decu, odrasle i stare, sigurne kuće, dnevni boravci za decu sa smetnjama u razvoju, decu sa asocijalnim i prestupničkim ponašanjem, prihvatne stanice za odrasle i stare, pomoć u kući, gerontološki centar, itd</p>	<p>Poboljšanje informisanosti romske nacionalnosti na teritoriji grada Novog Pazara. Odradene kampanje u naseljima gde žive pripadnici romske nacionalnosti. 5 pripadnika romske nacionalnosti uključeno u organe upravljanja javnih preduzeća i ustanova. Uključeno 20 korisnika romske nacionalnosti u usluge socijalne zaštite na lokalnom nivou (10 korisnika uključeno u rad dnevnih boravaka, 5 pripadnika u rad sigurne kuće, 5 u rad</p>	<p>Vlada Republike Srbije</p> <p>Medunarodne organizacije</p> <p>Lokalna samouprava. NVO, Lokalni mediji, Centar za socijalni rad, Crveni krst, Humanitarne organizacije.</p>	<p>Lokalna samouprava</p> <p>Centar za socijalni rad</p> <p>Zdravstveni centar, NVO, Crveni krst, Humanitarne organizacije</p>	<p>2013-2015</p>

		sluzbe pomoć u kući,5 pripadnika romske nacionalnosti smešteno u gerontološki centar			
Participacija Romske populacije u realizaciji socijalnih usluga	Uključivanje pripadnika romske nacionalnosti u realizaciji projekata iz oblasti socijalne zaštite	50 korisnika romske nacionalnosti uključeno u implementacij i projekata iz oblasti socijalne zaštite	Vlada Republike Srbije ,Medunarodne organizacij Lokalna samouprava.NVO,Zdravstveni centar,Centar za socijalni rad,Crveni krst,Humanitarne organizacije.	Lokalna samouprava ,Centar za socijalni rad ,NVO,Crveni krst,Humanitarne organizacije	Kontinuirano 2013-2016
Suzbijanje problema prosjačenja od strane pripadnika romske nacionalnosti	Preventivni rad sa porodicama romske nacionalnosti	50 pripadnika romske nacionalnosti koja su se bavila prosjačenjem uključeno u javne radove	Vlada posebnim programima Medunarodni donatori NVO Centar za socijalni rad MUP	MUP,Tužilaštvo,Sud, Centar za socijalni rad,Nacionalna služba za zaposljavanje,Javna preduzeće i ustanove,	2013-2016

OBLAST: INFORMISANJE, SPORT I KULTURA

CILJEVI	AKTIVNOSTI	INDIKATORI	FINANSIJSKA SREDSTVA	NOSIOCI POSLA	Vremenski okvir
- Povećanje stepena informisanosti u narodnom jeziku	Oformiti jedne nedeljne emisije u narodnom jeziku na regionalnoj televiziji -organizovanje tribina -pamfletarstvo o zaposljavanju , zdravstvenoj zaštiti , socijalnoj zaštiti	Organizovanje emisija u narodnom jeziku -organizovano	Lokalna samouprava - centar za kulturu Donator Regionalna TV	Regionalna TV - kulturno-prosvetna zajednica	Stalna aktivnost 2013 do 2017

povećanjeučesća u sportskimaktivnostima	animiranje mladih o mogućnostiuključivanja u sportskeaktivnosti	uključeni mladi ro mi u omladinskeklubove	Lokalnasamo uprava, sportskisavez Donator	- Lokalnasamo uprava - Sportskisavez -NVO	Kontinuirano 2013-2017
negovanjekulturnihtradiconalnihobičaja	- osnivanjekulturnoumetničkog društva -uključivanje mladihroma u većpostojeca KUD	Osnovanokultur noumetničkodr užstvo	Lokalnasamo uprava Ministarstvokulture	Lokalnasamo uprava Ministarstvo Kulture Kulturnopros vetna zajednica NVO	2015

OBLAST: NASILJE NAD ZENAMA I NASILJE U PORODICI

CILJEVI	AKTIVNOSTI	INDIKATORI	FINANSIJSKA SREDSTVA	NOSIOCI POSLA	VREMENSKI OKVIR
Eliminacija svih oblika nasilja nad ženama imaloletnimlicima romske populacije	Edukativne kampanje za pripadnike Romske populacije o zaštiti od nasilja u porodici, edukacija o Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici i Zakonu o besplatnoj pravnoj pomoci	Broj održanih edukacija i organizovanih kampanja Broj prijavljenih slučajeva nasilja u porodici	JU Centar za soc.rad MUP NVO Donatori	MUP CZPDiP JU Centar za soc.rad NVO	Stalna aktivnost 2013-2017
Podizanje svesti romske populacije o problemima nasilja u porodici i porodicnoj zajednici	Tribine, okruglistolovi Informat.radionice	Broj tribina, okrug.stolova Broj inf. radionica	CZPDiP JU Centar za soc.rad NVO Donatori	MUP NVO CZSR	Stalna aktivnost 2013-2017
Jačanje kapaciteta romskih NVO u borbi protiv nasilja u porodici	Uključivanje predstavnica romske populacije u timove za sprovođenje lokalnih akc.planova za rodnu ravnopravnost. Edukacijaromskih NVO	Uključenost predstavnica romske populacije u timove za rodnu ravnopravnost Broj održanih edukacija (treninga)	Opština Donatori EU fondovi	Opština NVO Medjunar.organizacije	2013-2015

IX Nosioци aktivnosti

Ova Strategija obuhvata period od 2013. do 2017. godine, a biće realizovana kroz jednogodišnje akcijske planove. Prvi akcijski plan će obuhvatiti period od usvajanja Strategije do kraja 2013. godine, a četvorogodišnji akcijski plan će se usvojiti na Sjednici Skupštine grada Novog Pazara.

Četvorogodišnjim akcionim planom će se precizirati prioritetne mere i aktivnosti koje treba sprovesti u planskom periodu. Opštinsko veće će formirati tim za sprovođenje i praćenje realizovanja aktivnosti planiranih akcionim planom.

Za realizaciju aktivnosti predviđenih Strategijom i akcionim planovima zaduženi su:

- Gradonačelnik Novog Pazara
- Opštinsko veće
- Skupština grada Novog Pazara,
- Sekretarijat za društvene delatnosti,
- Opštinski sekretarijat za urbanizam
- Opštinski sekretarijat za ekonomiju I razvoj
- Nacionalna služba za zapošljavanje
- JU Dom zdravlja
- Crveni krst
- Centar za socijalni rad
- NVO sektor

Finansiranje

Procena finansijskog uticaja LAP-a na lokalni budžet i izrada finansijskog okvira za njegovu realizaciju sprovedeni su u saradnji su na osnovu činjenice da sredstva za implementaciju ovog plana ne mogu negativno uticati na budžet Grada Novog Pazara . Na osnovu planiranih mera koje treba preduzeti u sljedećem petogodišnjem periodu, predviđeno je da se budžetom Grada Novog Pazara godišnje opredeljuje odgovarajući iznos za finansiranje dela aktivnosti koje su predviđene LAP-om

Sredstva za realizaciju akcionog plana će obezbediti iz sledećih izvora:

- Budžet grada Novog Pazara (sredstva za implementaciju plana)
- Budžet Vlade Srbije (resorna ministarstva)
- NVO i međunarodne organizacije (programi i projekti za implementaciju plana)
- EU –fondovi (fondovi prekogranične saradnje , i drugi međunarodni fondovi)

X. MONITORING I EVALUACIJA REALIZACIJE

Monitoring i evaluacija predstavljaju veoma važan segment implementacije svakog strateškog dokumenta i kontrole kvaliteta i uticaja ostvarenih rezultata koji ima za cilj da omogući praćenje dinamike i uspešnosti realizacije, ali i eventualno revidiranje postojećeg dokumenta, u skladu sa potrebama zajednice i identifikovanim izazovima u primjeni.

Za sprovođenje monitoringa i evaluacije, biće zadužen Tim za implementaciju LAP-a, koji će biti formiran nakon usvajanja LAP-a i koji će redovno informisati veće, gradonačelnika, kao i lokalni parlament, o svim relevantnim činjenicama vezanim za implementaciju LAP-a.

Tim za implementaciju može blagovremeno predložiti izmene i dopune akcionog plana u koliko proceni da postoje opravdani razlozi koji bi za rezultat imali uspešnost u realizaciji planiranih aktivnosti a koje dovode do unapređenja položaja Roma u Novom Pazaru.

Nakon usvajanja, LAP će biti dostavljen Timu za implementaciju LAP-a, kao i drugim nosiocima aktivnosti, tj. nadležnim jedinicama lokalne uprave i institucijama koje će biti zadužene za njegovu primjenu. Nosioci aktivnosti će biti u obavezi da blagovremeno i valjano dostavljaju informacije iz oblasti svog delovanja Timu za implementaciju LAP-a. Ove informacije će biti razmatrane na polugodišnjem nivou i sumirane u godišnjim izvještajima o sprovođenju LAP-a. Nalaz evaluacije predstavljaće

sastavni deo godišnjeg izvještaja i pripremaće se na participativan način, uz učešće lokalnog romskog stanovništva i nevladinih organizacija. Za pripremu izveštaja o realizaciji LAP-a biće zadužen Tim za implementaciju LAP-a ,koga će forirati opštinsko veće , koje je nadležno za nadzor nad sprovođenjem i evaluaciju LAP-a.

Jun 2013 godine

Za Radnu grupu
Elmaz Omerović,

